

ОСНОВНІ ШЛЯХИ ПЕРЕКЛАДУ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Під час роботи з лексикою англійської художньої літератури великі труднощі для розуміння і перекладу становлять фразеологізми, тобто словосполучення, які не виникають у процесі мовлення, а існують як стійкі фразеологічні звороти. В них знаходимо відображення історії народу, своєрідність його культури та побуту [2, с. 16].

Над проблемою перекладу фразеологічних одиниць працювали багато наукових діячів: В. П. Жуков, В. Н. Телія, Н. М. Шанський, В. В. Виноградов, Н. Н. Амосова. Це надзвичайно складне явище, адже для адекватного перекладу фразеологічної одиниці перекладачеві необхідно враховувати і по можливості повністю передати всі її компоненти, а саме: образний, наочний, емоційний, стилістичний і національно-етнічний компоненти.

Науковці виділяють два основні шляхи перекладу стійких словосполучень: фразеологічний та нефразеологічний [1, с. 180]. Фразеологічний прийом включає в себе переклад за допомогою еквівалента та переклад за допомогою аналога. Серед нефразеологічних прийомів перекладу розповсюдженими є калькування, описовий переклад та контекстуальна заміна. Розглянемо детальніше кожен з прийомів:

1. Фразеологічний еквівалент. Найкращим прийомом перекладу фразеології є використання відповідного фразеологізму в мові перекладу, оскільки це гарантує не лише передачу змісту, а й відтворення образності та експресивності виразу англійської мови. Кількість повних еквівалентів порівняно невелика, оскільки носії англійської та української мов мають різний світогляд та культуру (*make black white* – робити чорне білим; *an old dog will learn no new tricks* – старого пса новим фокусам не навчиш; *there is no smoke without fire* – немає диму без вогню).

Що стосується часткових еквівалентів, вони часто застосовуються при перекладі. Значення фразеологізмів передається за допомогою виразу, схожого за структурою і лексичним набором (*make one turning rave* – примусити когось перевернутися в труні; *to promise wonders, to promise the moon* – обіцяти золоті гори; *to buy pig in a poke* – купити kota в мішку).

2. Фразеологічні аналоги. Кількість образних фразеологічних одиниць, які співпадають по змісту та образності в англійській та рідній мовах, порівняно невелика. Значно частіше перекладачеві потрібно використовувати український фразеологізм, аналогічний по змісту англійському, але, який базується на іншому образі (*absence makes the heart grow fonder* – відстань посилює почуття; *ill news travels fast* – погані вісті не лежать на місці; *a friend in need is a friend indeed* – при горі та в лиху годину пізнаєш вірну людину) [3, с. 18].

3. Дослівний переклад (калькування). Іноді перекладач, намагаючись

зберегти образність оригіналу при перекладі фразеологізму, який немає ні еквіваленту, ні аналогу в рідній мові, вдається до дослівної передачі образу. Такий спосіб може бути застосований у тому випадку, якщо в результаті калькування отримаємо вираз, образність якого легко сприймається українським читачем і не створює враження непридатності загальноприйнятим нормам української мови (one swallow does not make a summer – одна ластівка не робить літа; do the business – робити діло).

Хоча калькування свідчить про не досить високий рівень перекладу, Р. П. Зорівчак зауважує, що цей прийом є досить вагомим, тому що зберігає всю національну специфіку фразеологізму, ілюструючи спосіб мислення іншого етносу, адже читач повинен постійно відчувати, що він читає іншомовний твір, у якому присутня специфіка іншої культури, реалії іншого життя [2, с. 82].

4. Описовий переклад. Якщо англійський фразеологізм не має в рідній мові еквіваленту або аналогу, а дослівний переклад міг би привести до малозрозумілого буквалізму, перекладачеві необхідно відмовитись від передачі образності та використовувати описовий переклад – з поясненням змісту фразеологічної одиниці за допомогою вільного сполучення слів (one man's meat is another man's poison – про смаки не сперечаються; make two bites of the cherry – ділитися чимось дуже малим) [1, с. 196].

5. Контекстуальні заміни при перекладі полягають у тому, що перекладач намагається знайти такий український фразеологізм, який хоча і не відповідає по значенню англійському фразеологізму, але з достатньою точністю передає його зміст у конкретному контексті (you never know what you can do till you try – очі бояться, а руки роблять; dog does not eat dog – собака собаці хвоста не відкусить; let well alone – не буди лихо, поки воно спить).

Отже, існують такі способи перекладу фразеологічних одиниць – переклад фразеологічним еквівалентом, фразеологічним аналогом, описовим перекладом, контекстуальними замінами та калькуванням. Таким чином, вибір того чи іншого виду перекладу залежить від особливостей фразеологічних одиниць, які перекладач повинен розпізнати і зуміти передати їхнє значення, яскравість і виразність.

Список використаних джерел:

1. Влахов С. И. Непереваемое в переводе / С. И. Влахов, С. Флорин. – М. : Международные отношения, 1980. – 342 с.
2. Зорівчак Р. П. Фразеологічна одиниця як перекладознавча категорія (на матеріалі перекладів творів української літератури англійською мовою) / Р. П. Зорівчак. – Л. : Вид-во Львів. ун-ту, 1989. – 216 с.
3. Кунин А. В. Курс фразеологии современного английского языка / А. В. Кунин [2-е изд., перераб.]. – М., 1996. – 344 с.